

**Høring i kontroll- og konstitusjonskomiteen torsdag
den 26. november 2015 kl. 13**

Møteleder: Martin Kolberg (A)
(komiteens leder)

S a k :

Avhending av brukt/utrangert forsvarsmateriell

Møtelederen: Da er klokken 13, og jeg har gleden av på vegne av Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité å ønske velkommen til denne kontrollhøringa, som er et ledd i komiteens behandling av sak om avhending av brukt/utrangert forsvarsmateriell.

Kontroll- og konstitusjonskomiteen åpnet høsten 2014 sak om Forsvarets salg av marinefartøyer.

Bakgrunnen for saken var en serie artikler i Dagbladet og også i andre medier om forholdene rundt salg av en rekke tidligere norske marinefartøyer, herunder påstand om manglende dokumentasjon og manglende overholdelse av eksportregelverket. Det framkom bl.a. at flere av fartøyene hadde havnet hos paramilitære selskaper i Vest-Afrika.

Komiteen avholdt 30. april 2015 en omfattende kontrollhøring i saken.

Komiteen besluttet i møte 15. oktober 2015 å avholde ny kontrollhøring om avhendinga av brukt forsvarsmateriell og utførsel av dette materiell til utlandet.

Bakgrunnen er at sakskomplekset har vokst i omfang og nå omfatter salg av marinefartøyer til Nigeria, utførsel av lastebiler til Eritrea, utførsel av beltevogner til Sudan, utførsel av beltevogner til Sverige og salg av F-5 jagerfly til USA.

Etter komiteens oppfatning er det dessuten ikke så langt gitt fyllestgjørende svar på de spørsmålene komiteen har ønsket å få besvart.

Komiteen har besluttet at høringa vil omhandle – men ikke begrense seg til – følgende problemstillinger:

1. Er dagens regelverk for avhending av utrangert/brukt forsvarsmateriell godt nok?
2. Hvordan er den politiske behandlingen i forbindelse med avhending av slikt materiell?
3. Er informasjonsutvekslinga og arbeidsdelinga mellom Forsvaret og Utenriksdepartementet god nok når det gjelder eksport av utrangert forsvarsmateriell?
4. Hvordan sikrer Forsvarsdepartementet at regelverket for avhending av utrangert forsvarsmateriell blir overholdt?
5. Hvordan sikrer Forsvaret at regelverket for avhending av utrangert forsvarsmateriell blir overholdt?
6. Hvordan sikrer Utenriksdepartementet at eksportregelverket blir overholdt?
7. Hvilke systemer foreligger i Forsvarsdepartementet og Utenriksdepartementet for kvalitetssikring av avhendingsprosessen, herunder systemer for å fange opp eventuelle misligheter?

Komiteen er opptatt av at all relevant informasjon skal framlegges i høringa, og vil derfor gjøre oppmerksom på at det kan bli aktuelt med en lukket del dersom det skulle vise seg å være behov for det.

Til denne høringa i dag møter tidligere saksbehandler i salgs- og avhendingsseksjonen i FLO orlogskaptein Bjørn Stavrum, nå pensjonert. Stavrum tok selv kontakt med komiteen og ba om å få gi sin orientering. Siden han har hatt en sentral rolle i forbindelse med flere av de avhendingssakene som er tema for høringa, er det av stor interesse for komiteen å høre ham. Stavrum ble på denne bakgrunn invitert til en åpen høring.

Utgangspunktet etter Stortingets forretningsorden § 75 b er at representantene har taushetsplikt om bl.a. forhold av den art som er omhandlet i forvaltningsloven § 13 – det som handler om noens personlige forhold mv.

Forsvarsdepartementet har i de offentlige versjonene av de to rapportene fra PricewaterhouseCoopers, PwC, og rapporten fra Forsvarsdepartementets internrevisjon, under henvisning til offentleglova § 13, jf. forvaltningsloven § 13 sladdet opplysninger som bl.a. kan bidra til å identifisere enkeltpersoner.

Det framgår av Stortingets forretningsorden § 27 femte ledd:

«Komiteen kan bare motta taushetsbelagte opplysninger for lukkede dører. Under åpen høring må komiteens medlemmer ikke gjengi eller vise til opplysninger underlagt lov- eller instruksfestet taushetsplikt.»

Av reglementet for åpne kontrollhøringer § 3 nr. 2 framgår det:

«Dersom et spørsmål ikke kan besvares uten å røpe opplysninger undergitt taushetsplikt, bør den innkalte gjøre komiteen oppmerksom på dette. Den innkalte kan anmode komiteen om å få avgi forklaring helt eller delvis for lukkede dører.»

Det betyr Stavrum – og jeg henviser også til din bisitter – at det er her dere har muligheten til å be om lukkede dører, hvis vi skulle komme i en slik situasjon.

Komiteen er videre kjent med at flere forhold i saken etterforskes av Økokrim. Komiteen vil vise til at påtalemyndigheten og domstolene etter maktfordelingsprinsippet har en uavhengig stilling i forhold til Stortinget. I dette ligger at Stortinget ikke kan påvirke eller overprøve de avgjørelser som treffes av påtalemyndigheten eller domstolene.

Det at Økokrim har innledet etterforskning om deler av sakskomplekset, reiser vanskelige spørsmål om grensen mellom parlamentarisk kontroll og strafferettslig etterforskning.

Jeg vil her vise til at det parlamentariske vurderingstemaet er noe annet enn det strafferettslige, og at den pågående etterforskninga ikke uten videre kan hindre Stortinget i å behandle viktige og aktuelle spørsmål. Stortingets oppgave er å føre kontroll med at det er etablert tilfredsstillende kontrollsystemer, og at regjeringa og forvaltninga opptrer i henhold til gjeldende regelverk. Stortinget skal derimot ikke opptre som en domstol, noe vi selvsagt heller ikke har til hensikt å gjøre.

Det er min innledning i den aktuelle situasjonen, som

peker på bakgrunnen for at vi i det hele tatt har høringa, og som tar opp de spesielle forhold i forbindelse med at Stavrum er til stede.

Høring med orlogskaptein Bjørn Stavrum

Møtelederen: Jeg ønsker dere hjertelig velkommen, både Bjørn Stavrum og din bisitter, som er advokat Per-Jakob Haakstad. Velkommen begge to! Som dere er blitt informert om på forhånd, begynner vi med at Stavrum innenfor en tidsramme på 10 minutter sier det til komiteen som han ønsker å innlede med. Deretter vil vi starte spørsmålsrunden, og vi begynner med ordfører for saken, som i dette tilfelle er Helge Thorheim, fra Fremskrittspartiet, som har 10 minutter til disposisjon. De andre har 5 minutter til disposisjon per parti. Da gir jeg ordet til deg, Stavrum – vær så god.

Bjørn Stavrum: Jeg vil først og fremst takke komiteen og komiteens leder for at dere har tatt imot meg og gitt meg en mulighet til fra mitt ståsted å belyse Forsvarets avhending og salg av fartøyer. Med bakgrunn i det som kom fram i kontrollkomiteens første høring, der Forsvaret kun ønsket å fokusere på at de hadde en utro tjener i sine rekker, mente jeg etter store overveielser at det var riktig å komme på banen og gi min versjon av hvordan ting er blitt håndtert. Fra min side er ikke dette et forsøk på å renvaske meg selv. Jeg vet at jeg har en alvorlig siktelse mot meg. Jeg har gjort noen vurderinger som ikke har vært helt heldige, og dette beklager jeg sterkt. Jeg har dog aldri i mine 35 år i Forsvaret gjort noe som har vært ødeleggende eller negativt for min arbeidsgiver på noen måte. Dette håper jeg også at etterforskningen til Økokrim vil vise når den blir ferdig. Det må bare ta sin tid.

Jeg er heller ikke ute etter noen hevn over enkeltpersoner i Forsvaret eller Forsvaret som etat, men ser det som helt selvfølgelig at Forsvarets ledelse samt departementer og forsvarsstab tar ansvar for de prosedyrer og rutiner som er lagt til grunn for avhending av materiell. Alle med kjennskap til Forsvaret vet at en saksbehandler på mitt nivå ikke kan inneha fullmakter, slik det har kommet fram tidligere i høringen.

Som sagt jobbet jeg i Forsvarets avhendingsprosjekt, da FAP, fra september 2008 til august 2010. Fra august 2010 ble jeg tilbeordret som prosjektleder for avhendingen av det som heter langtidslagret kystartilleristruktur, men tilhørte likevel organisatorisk avdeling og underlagt sjef FAP. I januar 2012 ble Forsvarets avhendingsprosjekt terminert, avviklet og overført til linjen.

Dette resulterte i at avdelingen ble redusert med 24 personer. Seksjonen for avhending og salg, som den nå het, hadde da igjen én sjef og fire saksbehandlere, dvs. en liten avdeling med store oppgaver.

I forbindelse med overføring til linjen utarbeidet en arbeidsgruppe i Forsvarets avhendingsprosjekt ledet av sjef FAP et forslag til organisering av avhendingsrutinene. Disse ble overlevert sjef FLO forsyning i god tid før omorganiseringen skulle iverksettes 1. januar 2011. Sjef FLO forsyning valgte ikke å følge disse anbefalingene og innførte egne rutiner.

Jeg ønsker etter beste evne å gi komiteen svar på det den ønsker å spørre om, og håper at det kan være avklarende for hvorfor noe av det som skjedde, faktisk har endt opp slik. Og da vil jeg gjerne konkret komme inn på de generelle avhendingsrutinene som man benytter i forhold til det å avhende et fartøy, og de prosessene Forsvaret følger i avhendingen av fartøyet.

Det som skjer, er at vi mottar en avhendingsordre. Den er basert på hvorvidt et fartøy skal utfases på grunn av strukturelle endringer i Forsvaret, eller at fartøyet ikke lenger skal være i bruk av en annen årsak. Den avhendingsordren utstedes av Maritime kapasiteter på Haakonsværn og sendes gjennom Forsvarets arkivsystem, Doculive, til sjef for seksjon for avhending og salg. Sjef for avhending og salg videresender den til den aktuelle saksbehandleren som har dette som fagfelt. I dette tilfellet var det bl.a. meg.

Det første jeg som saksbehandler gjør før vi i det hele tatt begynner å diskutere hvorvidt fartøy kan selges eller avhendes, er å ta kontakt med Utenriksdepartementet i form av en e-post, som er den måten vi kommuniserer med Utenriksdepartementet på. I den e-posten man sender, ligger det bilder av fartøyet og alle tekniske data om fartøyet, slik at vi kan foreta en totalvurdering. Den tilbakemeldingen jeg i dette tilfellet fikk når det gjaldt de seks MTB-ene og KNM «Horten», var at fartøyene var å betrakte som sivilt materiell i forhold til eksportdirektivet og ikke var omfattet av det som kalles for materiell (liste I).

Det som skjer videre når avdelingen får en slik tilbakemelding, er at jeg diskuterer og gir beskjed til min sjef om hvilken status vi har fått tilbakemelding om fra UD – hvordan de har sett det i forhold til dette. Jeg oppretter da kontakt med en skipsmegler, slik at avdelingen kan få den nødvendige kompetansen som den ikke innehar, dvs. en skipsmegler som kan stå for markedsføring, salget av fartøyet og verdivurderingen av fartøyet. Det er en kompetanse som avdelingen ikke har. Med bakgrunn i det blir dette da tilkjennegitt rundt omkring i ulike fora, bl.a. på nettsider som driver spesielt med salg av fartøyer.

Det som da skjer videre, er at det melder seg en del interessenter. De blir fortløpende vurdert i samarbeid med enten sjef FLO forsyning eller FLO seksjon for avhending og salg, og i flere tilfeller er UD inne i bildet for å gi oss tilbakemeldinger om kunden er relevant eller ikke å selge til. I mange av disse tilfellene ga UD tilbakemelding om at kunden var ikke akseptabel å selge til.

Møtelederen: Sa du nå «var akseptabel» eller «var ikke akseptabel»?

Bjørn Stavrum: «Var ikke akseptabel å selge til», dvs. at de rammes av det eksportregelverket som ligger i UD. Her kan jeg kort nevne Egypt og Jemen som flere av mange aktører.

Når man så endelig har fått en kunde som er interessert, foretar vi en totalvurdering av kunden basert på de hjelpemidlene vi har, dvs. Internett. Vi undersøker det vi klarer om firmaet, og foretar basert på det en helhetsvurdering i avdelingen hvor sjef seksjon for avhending og

salg også deltar. Vi diskuterer også da om nødvendig med Utenriksdepartementet.

Det vi oppdaget når det gjaldt CAS Global, var at CAS Global hadde kontorer i Nigeria. Det flagget vi inn i organisasjonen som et mulig problem. Vi var veldig usikre på hvordan dette ville slå ut – hva f.eks. skjer hvis disse fartøyene blir videregjort? Basert på en sluttbrukererklæring som vi hadde fått av CAS Global, hvor CAS Global tilkjennega at dette er et fartøy som skal være en del av porteføljen deres, den skal opereres av engelsk mannskap, og den skal underlegges engelsk flaggstat og av den grunn følge engelsk jurisdiksjon, så ikke UD på det som noe problem. Dette tok vi opp med UD flere ganger før vi endelig bestemte oss for å skrive kontrakt med CAS Global. Når det var gjort, ble de resterende papirer som er nødvendige for å frigjøre fartøyet, skrevet og utført av oss. Det er den generelle avhendingsrutinen hva angår fartøyet.

Og så kan man da stille seg spørsmålet: Hvorfor havnet båtene i Nigeria? Jeg var allerede inne på det: I stor grad basert på den vurderingen som Utenriksdepartementet la til grunn, hvor de hadde sagt at fartøyet var å karakterisere som et sivilt fartøy og ikke inngikk i vareliste I i eksportdirektivet, kunne vi selge fartøyet til CAS Global, fordi – jeg gjentar kanskje meg selv litt, men det er bare for å presisere – de hele veien sa at så lenge kunden er engelsk og fartøyene blir registrert under engelsk flagg, er det å betrakte som å følge engelsk jurisdiksjon, og da er det engelske myndigheters ansvar hva som eventuelt skjer ved et videresalg. Det var den tungtveiende grunnen til at vi valgte å selge videre, til tross for at vi hadde vært bekymret fordi vi visste at selskapet hadde kontorer i Nigeria. Det andre var den sluttbrukererklæringen og garantien fra selskapet som vi hadde, som presiserte dette.

Da fartøyet forlot Horten, seilte KNM «Horten» ut fra Horten havn med engelsk flagg og var registrert i et skipsregister som heter MCA i England. Vi hadde ingen idé om at det som vi i etterkant ser har skjedd, skulle skje.

Samtidig må jeg bare kort si at i den perioden hvor man da hadde skrevet under kontrakter med CAS Global for kjøp av både MTB-ene og «Horten», hadde CAS Global engelsk mannskap i Horten til å følge opp båtene. Det var aldri en nigerianer å se – aldri.

Så vil jeg bare kort fortelle om...

Møtelederen: Vi må begynne å slutte, men hvis du har noe viktig å si på slutten, så tar vi det. Vi kommer nok inn på mye i spørsmålsrunden. Vi må altså begynne å slutte, men hvis det er noe viktig du skal si nå, gjør du det.

Bjørn Stavrum: Greit.

Jeg vil bare kort si noe om de møterutinene som foregår i avdelingen. Den enkelte saksbehandler holder fortløpende sjef seksjon for avhending og salg orientert om saken og de enkelte sakene. Om det ikke er ukentlige møter, så er det møter en gang i måneden, basert på at sjef seksjon for avhending og salg hadde møter månedlig med FLO stab, hvor de gjennomgikk alle pågående avhendingsaker samt nye saker som omhandlet materiell som skulle

til avhending. I det møtet satt det representanter fra Forsvarsdepartementet, FD III og FD V, samt Skifte eiendom. Og det møtet ble...

Møtelederen: Var Forsvarsstaben der?

Bjørn Stavrum: Forsvarsstaben var også til stede.

Møtelederen: Det er en viktig presisering.

Abid Q. Raja (V): Hvem av dem var der?

Møtelederen: Vi venter med det, Raja. Men representanter for Forsvarsstaben var der.

Bjørn Stavrum: Ja.

Da har jeg ikke mer å si.

Møtelederen: Da sier vi tusen takk til deg. Da starter vi utspørringen, og det er sakens ordfører, Helge Thorheim, som har ordet. Vær så god, Thorheim.

Helge Thorheim (FrP): Takk for det, leder, og takk til Stavrum for en god og nokså omfattende innledning.

På grunn av sakens natur går jeg ikke inn på den første delen som du orienterte komiteen om. Det kan ikke komiteen gå inn i. Men jeg vil gå inn på noe av det øvrige som du har meddelt. Jeg er litt interessert i strukturen i selve avhendingen. Du har jo fortalt en del, der avhendingsordre kom fra Haakonssvern, fra maritime kapasiteter. Men går den da direkte til saksbehandler? Jeg fikk ikke helt med meg det. Eller går den via FLO sjef?

Bjørn Stavrum: Den går via FLO sjef ned til FLO seksjon for avhending og salg, som sitter som sjef, og så blir den derfra fordelt videre til saksbehandler.

Helge Thorheim (FrP): Så sjef ...

Møtelederen: Jeg må avbryte deg på grunn av vøteringen. Kan betjentene passe på at Stavrum nå kommer inn på rommet sitt, så må vi andre gå til vøtering. Da kan det gå inntil ti minutter, tenker jeg, før vi er tilbake. Jeg beklager dette, men det er ikke noen annen løsning.

Høringen ble avbrutt kl. 13.24.

Høringen ble gjenopptatt kl. 13.44.

Møtelederen: Da er vi tilbake. Det er sånn det er her i Stortinget. Jeg beklager egentlig forstyrrelsen, men vi må gjøre det slik.

Da begynner vi på klokka på nytt også. Saksordførør starter på 10 minutter, og da begynner vi igjen med Helge Thorheim. – Vær så god, Thorheim.

Helge Thorheim (FrP): Takk for det.

Vi var vel kommet så langt at vi hadde gått gjennom avhendingssystemet. Det kom fra Haakonssvern og videre nedover og ned til saksbehandler. Kan du først si, Stavrum: Hva er din portefølje? Som du har hørt innledningsvis, er denne saken blitt ganske stor etter hvert, med jagerfly, beltevogner osv. Kan du fortelle hva du har jobbet med?

Bjørn Stavrum: Jeg har primært jobbet med avhending av fartøyer eller annet materiell tilhørende Sjøforsvaret, det være seg f.eks. daviter til en båt. Småbåter til KNM «Horten» er vel noe av det største vi har solgt.

Helge Thorheim (FrP): OK. Så da er det saker innenfor dette området som jeg bør spørre deg om, forstår jeg.

Bjørn Stavrum: Ja.

Helge Thorheim (FrP): Når du skal jobbe med disse sakene: Har du følt at dine fullmakter, altså retningslinjene for ditt arbeid, har vært greie å forstå – hvordan du skulle håndtere saken når du har fått avhendingsordren videresendt ned til deg?

Bjørn Stavrum: Ja, ut fra slik jeg ser det, har det aldri vært noe problematisk når det gjelder å utføre det daglige virket, med hvordan man skal håndtere en sak av denne karakter. Men det er viktig å presisere her at jeg sitter jo ikke alene og gjør dette. Jeg kan dra veksler på andre personer i avdelingen. Men seksjonen, ved sjef seksjon for avhending og salg, blir oppdatert til enhver tid om det som skjer i sakens anledning.

Helge Thorheim (FrP): Så kan jeg forstå deg slik at når du har fått avhendingsordren, gjør du en bedømming, og så tar du dette opp med din sjef, som jeg forstår er sjef for seksjon for avhending?

Bjørn Stavrum: Korrekt.

Helge Thorheim (FrP): Da dere fikk den saken om MTB-ene, og dere hadde snakket om det, sa du: Da tok jeg kontakt med UD for å avklare om disse kunne selges.

Var det du som gjorde det, eller gikk det også tjenestevei i linjen?

Bjørn Stavrum: På bakgrunn av avhendingsordren om MTB-ene var det jeg som saksbehandler som skulle skaffe til veie den nødvendige informasjonen fra UD, da med hensyn til å få en vurdering fra UD om hvorvidt materialet var underlagt eksportdirektivet og materielliste I. Det ble da gjort i form av at jeg som saksbehandler sendte en e-post. Svaret på den e-posten, status for den, ble alltid tilbakelevert til sjef seksjon for avhending og salg.

Helge Thorheim (FrP): Var det da slik at den e-postkommunikasjonen var registrert og ble arkivert henholdsvis i UD og i din etat?

Bjørn Stavrum: Ja, jeg kan ikke svare for UD, for i UD har de en fellespostkasse som all post sendes til. Men jeg kan iallfall gi et svar for avdelingens egen del, og det er at den viktige informasjonen som omhandlet avgjørelsen fra UD om hvordan et fartøy i henhold til et eksportregelverk skulle håndteres, ble lagret på filstrukturen lokalt hos FLO, seksjon for avhending og salg.

Helge Thorheim (FrP): Da, Stavrum, tror jeg at jeg vil hoppe litt til det du sa om CAS Global når dere etter hvert kom dit hen at det var en mulig kunde. Du sa at man fant ut at CAS Global hadde kontor i Nigeria, og sånn som jeg oppfattet det du sa, kunne det være en problemstilling. Vi har jo også norske firmaer som jeg regner med har kontorer i Nigeria, og det behøver vel ikke være et problem av den grunn. Hvorfor hadde du på en måte et rødt flagg – jeg oppfattet deg slik på den måten du sa det: obs, her kan det være noe som vi bør se på? Hva var grunnen til det?

Bjørn Stavrum: Ikke noe annet enn at jeg var redd for at fartøyene ville operere der nede, og om det var akseptabelt i henhold til det regelverket Utenriksdepartementet jobber etter – selv om det da kanskje var registrert under engelsk flagg. Det var det vi var redd for.

Helge Thorheim (FrP): Men Nigeria er jo en av ECOWAS-statene, og det var vel kjent at de skulle operere med fiskerioppsyn i ECOWAS-statene under engelsk flagg og engelsk suverenitet. Men når du da likevel synes dette kunne være et problem, hvem tok du det opp med?

Bjørn Stavrum: Kan du gjenta? Beklager.

Helge Thorheim (FrP): Når du så... På tross av at det jo var bestemt fra CAS Global at de skulle drive fiskerioppsyn i ECOWAS-statene, kjøre under engelsk flagg og engelsk suverenitet, slik jeg oppfattet at det lå i kortene da, så man det likevel som et problem at de kanskje kunne bli solgt til Nigeria. Hvem diskuterte du da den problemstillingen videre med?

Bjørn Stavrum: Da vi oppdaget, i form av søk på Internett, at CAS Global hadde kontor i Nigeria, så var det naturlig at det spørsmålet reiste seg. Det diskuterte jeg med sjef for seksjon for avhending og salg. Det ble også konferert inn mot Utenriksdepartementet, slik at man skulle være sikker på at hvis så skjedde – hva da? Da fikk vi gjentatte ganger tilbakemeldinger fra Utenriksdepartementet om at så lenge fartøyene er registrert under engelsk flagg og følger engelsk jurisdiksjon, så var det ved et eventuelt videresalg engelske myndigheters ansvar, og ikke Norges. Det var det svaret som ble gitt.

Helge Thorheim (FrP): Du sa at dere hadde hyppige avdelingsmøter, iallfall en uke – eller en måned?

Bjørn Stavrum: Ja.

Helge Thorheim (FrP): Og så hadde dere møter også på høyere nivå hvor avhending ble diskutert. Du nevnte FLO Stab, du nevnte at FD III, FD V, altså fra Forsvarsdepartementet, var til stede, og du nevnte at Skifte eiendom var til stede. Ble denne problemstillingen reist også der?

Bjørn Stavrum: Jeg forventer at når jeg underretter min sjef, altså seksjon for avhending og salg, om status og vår bekymring, blir det brakt videre til FLO Stab. Det ble laget en brief i forkant av disse møtene som viste status i forhold til hvor langt man var kommet i salget, og eventuelt hvilke problemstillinger vi hadde.

Helge Thorheim (FrP): Det var en brief som du laget, som SAS tok med seg videre, slik du oppfattet det?

Bjørn Stavrum: Ja, det var en brief jeg var med på å lage, sammen med sjef seksjon for avhending og salg, som da sendte den over til FLO Stab i forkant av det møtet som ble avholdt i FLO Stab, i regi av FLO Stab med representanter fra Forsvarsdepartementet, FD III, FD V5, Skifte eiendom...

Helge Thorheim (FrP): Det er greit. Jeg ser at klokken går litt fort, og jeg har et annet tema som jeg vil ta opp. Jeg får komme litt tilbake til dette i en avsluttende runde.

En sak som vi ikke har kommet til bunns i, er salget av KV «Titran», og det er det ønskelig at du sier en del om, både om hvordan avtalen kom i stand, hvem som har inngått den, og hvordan salget av KV «Titran» har skjedd.

Møtelederen: Bare svar på dette du, Stavrum, for her sier forsvarsministeren til Stortinget at hun ikke kan gi et fyllestgjørende svar fordi hun ikke får de opplysningene hun trenger. Så det er veldig viktig for oss at vi får en opplysning om dette.

Bjørn Stavrum: Kort fortalt om «Titran»: Seksjon for avhending og salg, ved undertegnede, fikk tillatelse til å skrive under på en avtale med Norsk Megling & Auksjon AS, en intensjonsavtale som gikk ut på å prøve å selge «Titran» hvis man fikk en pris på 1 mill. euro for fartøyet. Den avtalen kan du få av meg, den har jeg med meg.

Og videre: Med bakgrunn i det klarer da Norsk Megling & Auksjon AS å skaffe til veie en kunde som var villig til å betale 1 mill. kr – da sett i forhold til at søsterskipet «Agder» ble solgt for 700 000 euro. Det undertegnede gjorde, var at han utstedte de nødvendige papirene, som andre måtte skrive under, for jeg har ingen fullmakter til å selge fartøyet. Jeg lagde en såkalt bill of sale på redieriet som hadde kjøpt fartøyet, i dette tilfellet Omak Limited, og den ble understreket av daværende sjef i SAS. Og det ble på bakgrunn av den «bill of sale» også laget en eksportdeklarasjon til England, faktisk, fordi CAS Global skulle stå for transport av fartøyet. Det er sterkt beklagelig at jeg brukte CAS Globals navn i den eksportdeklarasjonen, for det var en transitt-transport, for fartøyet skulle gå

først til England og videre ut derfra. Så det mest korrekte hadde vært at rettmessig eier hadde stått på den eksportdeklarasjonen. Det gjorde det ikke, og det har jeg beklaget sterkt.

Det at man i etterkant får greie på at fartøyet er solgt for en vesentlig høyere sum enn hva Forsvaret hadde anmodet om, er for meg – hva skal jeg si – vanskelig å forstå, for jeg har jobbet med Norsk Megling & Auksjon AS siden 2008 og har hatt et veldig inngående og godt samarbeid med firmaet. Det har aldri lurt Forsvaret eller gjort noe som helst som har gjort at Forsvaret har tapt penger på salg av disse fartøyene. Og det som da har skjedd med «Titran», det at Norsk Megling & Auksjon AS klarer å få over 2 mill. euro for fartøyet ... Da må jeg si jeg føler meg lurt.

Helge Thorheim (FrP): Vi kan nå la den ligge foreløpig, Stavrum. Men du sa at det var Omak Maritime som da var kjøper?

Bjørn Stavrum: Ja, det var den endelige kjøper.

Helge Thorheim (FrP): Det jeg for min del ikke har greid å se, er en kjøpekontrakt mellom Forsvaret og Omak. Er det slik at det ikke eksisterer noen egen kjøpekontrakt, men bare en «bill of sale»?

Bjørn Stavrum: Det er korrekt. I den intensjonsavtalen som ble skrevet mellom Forsvaret og Norsk Megling & Auksjon AS, står det klart og tydelig at Norsk Megling & Auksjon AS skulle utstede de nødvendige papirene.

Møtelederen: Da går ordet videre til Arbeiderpartiets representant, som er Gunvor Eldegard – vær så god.

Gunvor Eldegard (A): Tusen takk, leiar, og takk for innleiinga frå Bjørn Stavrum.

Du seier at du var bekymra for at dei båtane kunne hamna i Nigeria, etter at du hadde undersøkt CAS Global på Internett og ut ifrå dei informasjonane du hadde. Så seier du vidare at du tok det opp med Utanriksdepartementet, men UD sa at dette gjekk greitt så lenge dei vart selde til eit britisk selskap og skulle få britisk flagg. Men så vidt eg har forstått, vart båtane måla i nigerianske fargar. Kven gav beskjed om det, og kvifor skjedde det?

Bjørn Stavrum: Selve ombyggingen av MTB-ene skjedde i regi av Horten Skipsreparasjoner. Forsvaret var aldri inne i bildet i ombyggingen av MTB-ene. Så det var en avtale som har skjedd mellom Horten Skipsreparasjoner og CAS Global, slik jeg kjenner saken.

Gunvor Eldegard (A): Men det var vel Forsvaret som hadde ansvaret for å demilitarisera båtane før dei vart selde, og ergo òg hadde ansvaret for ombygginga i Horten – eller?

Bjørn Stavrum: Nei, det er ikke korrekt. Jeg skal prøve å gjøre en lang historie kort og være litt konkret her: Første gangen vi søkte om eksportdeklarasjon for MTB-ene, fikk vi nei. Og etter at vi søkte igjen ett år senere og spurte om det var muligheter for i det hele tatt å klare å selge MTB-ene, kom UD egenhendig opp med et forslag om å ombygge fartøyene, men etter visse kriterier, bl.a. en full demilitarisering av fartøyene og en rekke ombygginger av fartøyene.

Dette formidlet vi videre til kjøper, og kjøper aksepterte å kjøpe fartøyene med de kostnadene det ville innebære å bygge om fartøyene, for det de egentlig fikk av oss, var et skall, et skrog med styrhus. Vi hadde fjernet alt som var av militært materiell, det ble fjernet på Haakonvern. Fartøyene lå i Horten og ble bygd om, og det ble inngått en egen kontrakt mellom Horten Skipsreparasjoner og CAS Global for selve ombyggingen. Forsvaret hadde ingenting med den ombyggingen å gjøre. Det eneste jeg gjorde, var at jeg, på grunn av det stedet jeg bor, hadde anledning til å reise ned til Horten for å se at ombyggingen av fartøyene skjedde i henhold til de kriterier som Utenriksdepartementet hadde lagt til grunn.

Gunvor Eldegard (A): Men du meiner framleis at de ikkje hadde ansvar for å inspisera at båtene var riktige før sal?

Bjørn Stavrum: Det er det jeg sier til deg. Den eneste som kanskje følte det ansvaret, var jeg, og jeg reiste ned, for UD var ikke interessert. Da jeg flagget for UD at fartøyene var ferdig ombygde, og at de kunne reise ned til Horten og inspisere det, ble det svart fra UD's side: Det er ikke vi interessert i. Vi stoler på at det du har gjort med de inspeksjonene du har hatt der nede månedlig, har vært godt nok.

Gunvor Eldegard (A): Du lurte heller ikkje på kvifor det var måla sånn som det var måla?

Bjørn Stavrum: Nei, jeg tenkte ikke på farger i det hele tatt.

Gunvor Eldegard (A): I dag har eg fått eit referat frå eit møte som Clear Ocean var med på om KNM «Horten» i januar 2011, der det står at bl.a. du var til stades. Det var i Forsvarsdepartementet og handla om KNM «Horten». Det står at Clear Ocean over bordet vart tilbode å kjøpa seks MTB-ar. Då protesterte Morten Larsos ved NMA på grunn av, sa han, at UD hadde gjeve klar beskjed om at ingen norske MTB-ar skulle hamna i afrikanske land.

Var du på møtet? Og kva skjedde etterpå på det møtet?

Bjørn Stavrum: Jeg kan dessverre ikke huske at jeg deltok konkret på det møtet, men det jeg kan fortelle, var at i etterkant ble salget av Clear Ocean stoppet av bl.a. Utenriksdepartementet. Og når den typen ting skjer, er det ikke jeg som saksbehandler som møter, men min sjef, sjef for

seksjon for avhending og salg, som trer inn. Han deltok på de møtene i regi av Utenriksdepartementet, hvor bl.a. FLO Stab var til stede, og kansellerte hele salget på grunn av at kjøper hadde gått ut og sagt at det var meningen å bevæpne fartøyene.

Møtelederen: Da går ordet videre til Høyre – Erik Skutle.

Erik Skutle (H): Først en avklaring: Er det riktig at du har status som siktet i en sak tilknyttet dette?

Grunnen til at jeg spør, er at det er nødvendig for oss å ha et bevisst forhold til maktfordelingen mellom Stortinget, påtalemyndighet og domstol. Det setter noen skranker for hvilke spørsmål vi kan stille.

Bjørn Stavrum: Ja, jeg er siktet i en korrupsjonssak, som jeg nevnte innledningsvis.

Erik Skutle (H): Skjønner.

Når ble disse fartøyene som vi snakker om, avhendet?

Bjørn Stavrum: Selve avhendingsordrene for MTB-ene var datert 2009, og avhendingsordrene for KNM «Horten» var datert 2007. I mars 2012 ble MTB-ene solgt. Kontrakt ble underskrevet og pengene innbetalt i mars/april 2012.

Erik Skutle (H): Takk. Dersom CAS Global hadde vært redelig i sin sluttbrukererklæring om at de skulle drive fiskerioppsyn i ECOWAS-området under britisk flagg og britisk jurisdiksjon, ville denne handelen ha vært helt innenfor – er du enig i det?

Bjørn Stavrum: Ja.

Erik Skutle (H): Så hovedproblemet er med andre ord at CAS Global har sagt én ting i sin sluttbrukererklæring, men brukt fartøyene til noe helt annet? Er det hovedproblemet?

Bjørn Stavrum: Ja, det vi kan se i etterpåklokskapens lys, er at da fartøyene kom til England, så valgte rederiet å videreselge dem.

Erik Skutle (H): Kan du si litt mer om denne bakgrunnssjekken som er gjort med CAS Global, og hvordan den ble gjennomført?

Bjørn Stavrum: Vi har vel ikke gjort noe annet enn det som pressen har gjort. Vi har brukt Internett, for det er det eneste redskapet vi har med de få ressursene vi har. Vi har vært flere saksbehandlere som har søkt på Internett om firmaet, og det var der vi fant det at de hadde kontorer bl.a. i Nigeria.

Erik Skutle (H): Så det har ikke vært en utvidet sjekk, utover et enkelt Internett-søk?

Bjørn Stavrum: Nei, vi har gjort så godt vi kunne og mente vi kunne gjøre, når det gjelder det å søke opp informasjon om firmaet.

Erik Skutle (H): Har det vært standardprosedyre i den perioden vi snakker om, at man bare kan komme med en sluttbrukererklæring som er i samsvar med regelverket, og så blir det ikke gjort noen utvidet bakgrunnsjekk? Er det i samsvar med de retningslinjene man har hatt for avhending?

Bjørn Stavrum: De retningslinjene jeg har jobbet etter, er at det skal foreligge en sluttbrukererklæring fra bruker, som vi sjekker ut. Det som også er viktig her, er at Utenriksdepartementet også er inne i bildet...

Erik Skutle (H): Bare la meg avbryte, for Utenriksdepartementet baserer jo sine vurderinger på informasjon som kommer fra Forsvaret.

Bjørn Stavrum: Ja.

Erik Skutle (H): Og det betyr jo at det er Forsvaret som er nødt til å kvalitetssikre den informasjonen.

Bjørn Stavrum: Ja, vi kvalitetssikrer så langt som overhodet mulig, innenfor det vi mener er fornuftig i sakens anledning.

Erik Skutle (H): Og i denne saken med avhending av syv båter var det fornuftige et enkelt Internett-søk?

Bjørn Stavrum: Hva sa du?

Erik Skutle (H): Så i denne saken, med avhending av syv båter, tidligere militære, var konklusjonen at det mest fornuftige var å gjøre et enkelt Internett-søk?

Bjørn Stavrum: Om du skal kalle det et enkelt Internett-søk eller ikke... Men vi gjorde det vi kunne for å skaffe til veie de opplysningene som var nødvendige for å kartlegge selskapet.

Erik Skutle (H): Et siste, kort spørsmål. Er det regelverket som ikke har vært godt nok, eller er det praktiseringen som ikke har vært god nok?

Bjørn Stavrum: Det er det veldig vanskelig for meg å gi noe endelig svar på, men i etterpåklokskapens lys kan man godt stille spørsmålet: Hvis man var så engstelig for at fartøyer skulle havne i andre hender enn dem vi opprinnelig solgte til, burde man kanskje sørget for at de som ga oss rutinene for hvordan man skulle avhende ting – at det ble lagt en passus i kontraktene som tilsa at ved et eventuelt videresalg skal det norske forsvar inn i bildet for å godkjenne et slikt salg. Det har det aldri vært.

Erik Skutle (H): Da er min tid ute.

Møtelederen: Da går vi videre til Kristelig Folkeparti og Hans Fredrik Grøvan.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Takk for det. Takk for orienteringen. Mitt første spørsmål går på salgsprosessen rundt «Titran». Den ble startet uten utlysning av oppdraget. Hvorfor det?

Bjørn Stavrum: Til det kan jeg svare at Forsvaret, seksjon for avhending og salg, ikke har hatt en rammekontrakt med noen skipsmeglere siden juni 2010, og årsaken til det er at den utlysningen som ble foretatt, ble kansellert av sjef seksjon for avhending og salg. Så det som da skjedde, var at i hvert enkelt tilfelle etter 2010 har man søkt etter løsninger innenfor regelverket så godt man har kunnet, for å prøve å få gjort jobben vi var satt til å gjøre. For intensjonen var faktisk at vi skulle prøve å få mest mulig penger for båtene.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Men det å gi et oppdrag uten utlysning – var det etter det regelverket som dere skulle praktisere?

Bjørn Stavrum: Nei. Vi er fullstendig klar over brudet på offentlige anskaffelser der.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Du sier at du fikk som saksbehandler oppdraget med å inngå avtale med NMA. Hvem var det som ga deg det oppdraget?

Bjørn Stavrum: Det var daværende sjef SAS.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Når det gjelder «Titran», ble det jo sendt en e-post til UD med spørsmål om vurdering av lisensplikt som du har gjort rede for. Men hvorfor ble det ikke sendt en forespørsel til UD om vurdering av eksport av «Titran» i forbindelse med kontraktsinngåelsen?

Bjørn Stavrum: Nå har det seg slik at da tilbakemeldingen fra UD og eksportkontrollavdelingen kom om at fartøyet er fritatt regelverket for eksport og å betrakte som et sivilt fartøy, vil det for oss si det samme som at fartøyet kan selges «world wide», men da med referanser til den såkalte catch all-paragrafen i Utenriksdepartementets regelverk, om at fartøyet ikke kan selges til land som bryter menneskerettighetene eller er i borgerkrig.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Men når du her tydeligvis har gitt uttrykk for den tvilen du hadde i forhold til hvor disse båtene, og bl.a. denne båten, kunne lande, ville det ikke da vært riktig å ha bedt iallfall om en vurdering fra UD?

Bjørn Stavrum: Jo, men igjen tilbake til den intensjonsavtalen som ble skrevet mellom seksjon for avhending og salg og Norsk Megling & Auksjon AS: Megler

skulle sørge for at den nødvendige kommunikasjonen var til stede med Utenriksdepartementet. Den kan jeg overlevere.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Det er interessant, også det som du har redegjort for i dag, at sjef SAS, i månedlige møter med FLO Stab, var informert om mulig salg av «Titran» – pris osv., og måten dette skulle gjøres på. Kan du bekrefte at dette var kjent for ledelsen i SAS, at dette var kjent for ledelsen i FLO, og at dette også var opplysninger og informasjon som nådde helt opp til Forsvarsstaben?

Bjørn Stavrum: Det kan jeg bekrefte ut ifra at jeg personlig underrettet sjef SAS om at det var et pågående salg, og at det var store muligheter for at vi nå da endelig ble kvitt «Titran», som hadde ligget til kai i nesten to og et halvt år, og at det ble tatt videre med inn i møter med FLO Stab og diskutert i forbindelse med pågående avhending, hvor da Forsvarsdepartementet og Forsvarsstaben var til stede, og Skifte eiendom.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Så det foreligger referat for at dette var kjent?

Bjørn Stavrum: Det skal foreligge referat hos FLO Stab, som er den avdelingen som innkaller månedlig til de møtene.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Et siste spørsmål: I den rapporten som PwC har utarbeidet, blir det etterlyst dokumentasjon som ikke er blitt arkivert, mailer som er slettet. Hva er din forklaring på akkurat det forholdet?

Bjørn Stavrum: Som jeg innledningsvis sa her til formannen i komiteen, har jeg en del dokumentasjon som vedrører «Titran», som kan avleveres. Den samme dokumentasjonen finnes lagret i filstrukturen til seksjon for avhending og salg, så det er meg uforståelig at den informasjonen ikke er brakt fram til dere.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Så du mener det ikke er riktig at den dokumentasjonen som etterlyses her, ikke finnes?

Bjørn Stavrum: Ja.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Takk.

Møtelederen: Da var du klar, Grøvan? Tiden din er ute også.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Ja.

Møtelederen: Da er det Senterpartiet og Per Olaf Lundteigen.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Takk skal du ha.

Som orlogskaptein var du fagmann på sjøforsvarsmateriell i FLO. Hva var de presise kriteriene for at en båt

kalles krigsskip – altså de presise kriteriene for at en båt kan kalles et krigsskip?

Bjørn Stavrum: Svaret på det du spør om, er det at da finnes det militært materiell om bord. Det er våpen om bord, og fartøyet er egentlig slik det var da Forsvaret hadde det i sitt eie.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Så en båt uten våpen er ikke et krigsskip?

Bjørn Stavrum: Ut ifra de kriteriene som Utenriksdepartementet legger til grunn, slik som også vi i seksjon for avhending og salg må legge til grunn, er ikke det å betrakte som annet enn et sivilt fartøy.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Ok. Da var en enig om at en måtte ta vekk våpen. Jeg regner med at av de bilder og de tekniske data dere oversendte til UD, framgikk det at det ikke var våpen om bord, men likevel sa UD nei til eksport. Er det korrekt?

Bjørn Stavrum: Nå spørs det om jeg forstår deg rett her.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Spørsmålet er enkelt. Hvis definisjonen på et krigsskip er våpen, regner jeg med at de våpnene var tatt vekk da en søkte eller ba om godkjenning fra UD, gjennom å vise bilder og tekniske spesifikasjoner?

Bjørn Stavrum: På det tidspunktet, når vi snakker om MTB-er, for å ta det som et eksempel: Da vi fikk tilbakemelding om at fartøyet kunne selges hvis det demilitariseres, fjernet vi alle våpen og våpenplattformer og våpenfester...

Per Olaf Lundteigen (Sp): Ok. Sånn at ...

Bjørn Stavrum: Og alt militært teknisk utstyr ble fjernet fra båten.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Greit, så ...

Bjørn Stavrum: Det som eneste sto igjen på båten, var et skrog med en motor i.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Jeg skjønner. Men i første omgang sa UD nei fordi våpnene ikke var tatt vekk.

Bjørn Stavrum: Korrekt.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Nettopp, så det ble søkt fra FLO om eksporttillatelse for en båt som var et krigsskip, inklusiv våpen.

Bjørn Stavrum: Korrekt.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Tilrådte du en sånn eksporttillatelse?

Bjørn Stavrum: Om jeg ...

Per Olaf Lundteigen (Sp): Tilrådde du at UD da burde svare ja eller nei til det, eller hadde du ingen mening om det?

Bjørn Stavrum: Jeg har ingen innvirkning på det som UD ...

Per Olaf Lundteigen (Sp): Greit. Du sier her at faktum da var at du hadde et skall med et styrehus. Forklar det skallet – motor, hastighet, drivstoff. Hvilke påkjenninger kan det skroget stå imot?

Bjørn Stavrum: Skroget er ikke konstruert på en sånn måte at det tilsier at det er noe herdet metall eller noe som helst. Skroget er av rent stål. Med bakgrunn i de kriteriene for ombygging som vi fikk, bygde vi om styrehuset for å skape en annen profil, fordi i NATO har man da bilder som viser omrisset av et fartøy, slik at man lettere skal kunne gjenkjenne om det er fiendtlig eller ...

Per Olaf Lundteigen (Sp): Nettopp.

Bjørn Stavrum: Selve styrehuset på alle MTB-ene var laget i polyester, det kunne du faktisk skyte igjennom med et salonggevær.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Vi står altså overfor salg av en båt som er definert som sivil av Utenriksdepartementet.

Bjørn Stavrum: Ja.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Hva er da regelverket for hvem som kan kjøpe og bruke et sånt sivilt fartøy? Hvor hen er det et sånt sivilt fartøy ikke kan selges, og ikke kan brukes til når det er definert som sivil?

Bjørn Stavrum: Ifølge det regelverket som vi hele veien får tilbakemelding om fra Utenriksdepartementet, og som står i begrunnelsen for hvorfor de gjør det – og da må jeg bare gjenta meg selv – sier Utenriksdepartementet at fartøyer som ikke inngår i materiellklasse I, såkalt militært materiell, er å betrakte som sivil, dvs. at et fartøy kan selges «world wide», men da med tanke på at man må ha i bakhånd at du ikke kan selge det til det som i regelverket kalles «catch all»-paragrafen.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Så det er sivilt samtidig som det ikke er sivil. Er det det du egentlig prøver å si nå?

Bjørn Stavrum: Nei, jeg prøver å si at da vi hadde etterkommet de kravene som Utenriksdepartementet stilte til denne ombyggingen, var det å betrakte som et sivilt fartøy.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Likevel er regelverket sånn at det sivile fartøyet ikke kan selges til og brukes av hvem som helst.

Bjørn Stavrum: I forhold til det regelverket som ligger der, gjøres det så lenge du tar hensyn til det regelverket som omhandler «catch all».

Per Olaf Lundteigen (Sp): Det blir meget krevende å praktisere.

Møtelederen: Da er det Venstre og Abid Q. Raja.

Abid Q. Raja (V): Takk for det, komitéleder.

Stavrum, du startet dagen med å si at i forrige runde skyldte Forsvarets ledelse og alle de som var her i forrige runde, på en utro tjener, og at du i utgangspunktet ikke var her for å renvaske deg selv og heller ikke var ute etter noen hevn.

Du fortalte oss at det var månedlige møter mellom FLO Stab, sjef for avhending, hvor også Forsvarsdepartementets FD III, FD V og også representanter fra Forsvarsstaben var til stede. Kan du gi komiteen litt innsyn i navnene på enkelte av disse representantene? Hvilke personer, hvilket persongalleri, er det vi snakker om? Snakker vi om departementssjefer, ekspedisjonssjefer? Ut fra din kunnskap, hvem er det vi snakker om her?

Bjørn Stavrum: Det spørsmålet må du rette til min forhenværende sjef ...

Abid Q. Raja (V): Det skal vi også gjøre, men ut fra ...

Bjørn Stavrum: ... som sto for avhending i SAS, for jeg deltok aldri på de møtene – unnskyld, jeg har vært der to ganger i møter, det ene for å orientere om avhending av langtidslagret ...

Abid Q. Raja (V): På de to møtene som du var på, hvem var det som var der da?

Bjørn Stavrum: Hvis jeg skal svare på det spørsmålet, må jeg be om en lukket høring på det grunnlag.

Abid Q. Raja (V): La oss tenke litt på det og komme tilbake til dette med lukket høring for eventuelt å avgi disse navnene, for jeg tror komiteen vil ha interesse av å vite hvilke navn det er. Det kan vi komme tilbake til på slutten, komitéleder.

Jeg vil i hvert fall være interessert i hvem av departementsrådene, eventuelt ekspedisjonssjefene, hvem i departementet, eventuelt hvem i politisk ledelse og eventuelt statsråder som kan ha vært informert om dette. Det er i min interesse å vite, ut fra de opplysningene som du har gitt, at du muligens sitter på noen navn. Hvis vi må lukke dørene for å få høre dette, vil jeg komme tilbake til dette.

Jeg tar noen andre spørsmål i mellomtiden. I denne saken, i sakskomplekset, har vi sett at det er blitt laget doble dokumentsett. Kan du forklare oss hvorfor man vil gjøre det? Hva er intensjonen bak det?

Bjørn Stavrum: Ja, kunne jeg svart deg på det ...

For meg er det første gang jeg har fått presentert det,

i pressen. Når jeg har utstedt papirer, har det aldri vært utstedt papirer i dobbelt forstand. Det har vært enkeltstående papirer, men det kan ha vært endringer underveis som har gjort at det har vært sendt fram et papir, og så har det blitt endringer. Så har man måttet ...

Abid Q. Raja (V): Hvis man legger til grunn ...

Bjørn Stavrum: ... skrive nytt.

Abid Q. Raja (V): ... at så har skjedd, ikke om det har skjedd eller ikke, men hvis vi legger til grunn at så faktisk har skjedd, hva ville intensjonen med det være? Etter din oppfatning, slik du kjenner saken, hva ville intensjonen være – at man skal forsøke å ...?

Bjørn Stavrum: ... forsøke å ...?

Abid Q. Raja (V): Hva ville intensjonen med å lage to slike doble sett være? Jeg sier ikke at du har gjort det, men at det hadde blitt gjort.

Bjørn Stavrum: Nei, det har jeg ingen formening om.

Abid Q. Raja (V): Ok.

Hva visste din nærmeste overordnede, Melsæter, om salgene av disse fartøyene? Hvilken kompetanse hadde han om og hvilket innsyn hadde han i dine gjøremål og din befatning med saken?

Bjørn Stavrum: Han hadde tilgang til de nødvendige dokumentasjonene. Han fikk framlagt dem, og vi diskuterte sakene.

Abid Q. Raja (V): Hva tenker du om at han i ettertid ble satt til å rydde opp i dette når man skulle gjøre oppryddingsarbeidet – at han var blitt plassert til det? Hva tenker du om det?

Bjørn Stavrum: Jeg må si jeg har ikke noen annen kommentar enn at det har jeg reagert på, meget sterkt.

Abid Q. Raja (V): Du reagerte på hans atferd mens du også var der?

Bjørn Stavrum: Det har til tider ikke vært enkelt å jobbe i avdelingen.

Abid Q. Raja (V): Enkelt er noe annet, men hva er det kritikkverdige?

Bjørn Stavrum: Jeg har aldri oppfattet at den jobben som min sjef har gjort, har vært kritikkverdig på noen som helst måte.

Abid Q. Raja (V): De 13 fartøyene som de facto har havnet i Vest-Afrika, som ikke skulle havnet der, hvor vil du plassere ansvaret for at så faktisk har skjedd?

Bjørn Stavrum: Som jeg sa innledningsvis, har vi lagt til grunn den vurderingen som Utenriksdepartementet hele veien ...

Abid Q. Raja (V): Så ansvaret er Utenriksdepartementets?

Bjørn Stavrum: Utenriksdepartementet og primært det, fordi det er de som foretar den vurderingen i forhold til eksportdirektivet. Hadde vi fått andre føringer fra Utenriksdepartementet vedrørende dette, hadde vi så klart tatt det til følge.

Abid Q. Raja (V): Et siste spørsmål før vi går videre.

Du sa noe om at du sitter på dokumentasjon, e-poster osv., som PwC-rapporten osv. viser til har blitt slettet, har forsvunnet. Hvem kan ha hatt tilgang til å få dette slettet, tror du, og har du blitt spurt av noen? Statsråden sier at disse ikke finnes – man finner dem ikke. Har du overhodet blitt spurt av noen om du sitter på slik dokumentasjon, og om du kan gi dette til de rette myndigheter?

Bjørn Stavrum: Jeg har ikke noen form for dokumentasjon vedrørende denne saken hjemme. Jeg har en jobb som er taushetsbelagt, og av den grunn har jeg aldri tatt med meg noen papirer hjem. Det som jeg ønsker å overlevere komiteen og komiteens formann, er papirer som jeg har fått tilsendt fra Norsk Megling & Auksjon AS i slutten av dette året.

Abid Q. Raja (V): Du svarte ikke på dette spørsmålet her: Hvem kan – ut fra din kompetanse – ha tilgang til og faktisk klare å slette ting så man ikke finner det i systemene?

Bjørn Stavrum: Det man må være klar over i Forsvaret, er at vi opererer innenfor to områder når vi behandler data. Det er såkalt gradert og ugradert nett. All kommunikasjon i forbindelse med salg av fartøy foregår på ugradert nett. All nødvendig dokumentasjon som er viktig for saken, blir overført til gradert nett og ligger og skal ligge i filstrukturen til seksjon for avhending og salg. Da er det avdelingen selv som eventuelt må ha slettet, for det har den full adgang til.

Abid Q. Raja (V): Så eventuelt ligger det der uten at PwC har fått full tilgang, eller så har noen beviselig gått inn på høyt nivå i flere avdelinger for å få dette slettet. Er det det du sier?

Bjørn Stavrum: Jeg vil ikke direkte påstå det, men det er den eneste muligheten hvis noe er fjernet fra filstrukturen til seksjon for avhending og salg.

Abid Q. Raja (V): Da takker jeg for tiden jeg fikk, komitéleder, men jeg vil gjerne komme tilbake til navnebiten, som man eventuelt vil gjøre rede for i lukket møte.

Møtelederen: Jeg har tydelig merket meg det. Da er det SV og Bård Vegar Solhjell – vær så god.

Bård Vegar Solhjell (SV): Takk for det!

Eg skal begynne med å stille nokre spørsmål som kanskje berre er gjentakning, men eg er oppteken av at dette kjem krystallklart fram. Eg forstår deg slik at du hadde ei bekymring fordi CAS Global hadde kontor i Nigeria, for at båtane kanskje skulle segle ut der ifrå, og at du delte den bekymringa med din sjef, med saksbehandlar i UD, og at du òg deltok i å lage ei brifing til eit møte i FLO Stab, der det skulle opp. Er det riktig oppfatta?

Bjørn Stavrum: Ja, det er korrekt oppfattet. En må være klar over at Utenriksdepartementet aldri var til stede i disse møtene i FLO Stab, men for oss var UD en sparingspartner i forhold til eksportregelverket.

Bård Vegar Solhjell (SV): Så di uro var kjend hos alle dei ulike aktørane?

Bjørn Stavrum: Ja.

Bård Vegar Solhjell (SV): Vidare: Vil du seie at i andre liknande saker, når du eller andre saksbehandlarar hadde den typen utryggeleik og bekymringar rundt moglege problem, var det alminnelege at det vart delt med andre, f.eks. dei vi har nemnt no, eller heldt ein det for seg sjølv?

Bjørn Stavrum: Nei, det er helt galt å si. Skal man få avhendet noe materiell, er man helt avhengig av at informasjonen flyter i avdelingen – enten til andre saksbehandlere eller til sjefen for seksjon for avhending og salg, og at det bringes videre opp i systemet fra ham. Forsvaret er tross alt en hierarkisk oppbygd organisasjon, og da må man følge tjenestevei.

Bård Vegar Solhjell (SV): I forbindelse med avhendinga av dei seks MTB-ane og KNM «Horten»: Du har jo jobba som saksbehandlar der, men kven hadde fullmakt til å ta den endelege avgjerda om eit sal – det endelege «go»? På kva nivå vart avgjerda om salet teken?

Bjørn Stavrum: Den avgjørelsen ble tatt av seksjon for avhending og salg. Jeg forutsetter – og da bare forutsetter jeg, for jeg kjenner ikke godt nok til det – at han har informert både FLO Stab, FD og FD III og de som det var nødvendig at fikk den informasjonen.

Bård Vegar Solhjell (SV): Så din sjef kunne ta den avgjerda, men om han så bad om fullmakt eller informerte nokon over seg, det veit du ikkje?

Bjørn Stavrum: Nei.

Bård Vegar Solhjell (SV): Nokre få spørsmål til om andre forhold. Det eine gjeld ei sak som har fått merksemd i det siste, salet av tre kystvaktskip til eit selskap som heitte

Atlantique Boats Ltd. Mitt spørsmål er: Kjenner du til den saka?

Bjørn Stavrum: Det er en sak som skjedde i forkant av min tiltredelse til avdelingen. Jeg solgte kun «Agder». På det tidspunktet var det Norsk Megling & Auksjon AS, som hadde en rammeavtale med seksjon for avhending og salg, som sto for selve salget. Jeg har også i den anledning tatt med fra Utenriksdepartementet den vurderingen av at fartøyene er sivile, og den kan jeg overlevere komitélederen.

Bård Vegar Solhjell (SV): Det er heilt sikkert interessant at du gjer det saman med dei tidlegare nemnde papira. Kan eg berre raskt spørje, sidan du tydelegvis var litt involvert i det: Stemmer opplysningane om at det også vart gjennomført eit besøk av mogleg kjøpar i Noreg? Er du kjent med dei opplysningane som har vorte publiserte av Dagbladet?

Bjørn Stavrum: Nei.

Bård Vegar Solhjell (SV): Det siste temaet eg vil ta opp, er i tilknytning til det representanten Skutle stilte spørsmål om tidlegare, nemleg om regelverk og praktisering. Då svarte du noko interessant, nemleg at mange av problema kunne ha vore unngått om ein hadde ei klarare avgrensing om eventuelt vidaresal frå dei selskapa som kjøpte. Eg vil gjerne at du presiserer det. Er det di oppfatning at om ein hadde eit sterkare regelverk, som regulerte vidaresal frå det som openbert var reine agentar, for å selje det vidare, kunne ein for framtida ha unngått den typen problem?

Bjørn Stavrum: Det er korrekt, for vi følger det som er læreboken for oss i bl.a. seksjon for avhending og salg – Nærings- og handelsdepartementets regelverk, det som kalles normalinstruksen, hvor man bl.a. skal selge fartøyene til best mulig pris for Forsvaret. Det er ikke til å stikke under stol at Forsvaret var veldig opptatt av at man skulle tjene mest mulig penger på dette. Hvis man var så engstelig for at materiell kunne komme på avveier, hadde det ikke vært noe som helst problem å legge inn i de rutinene vi jobbet etter når det gjelder fartøyer eller annet sensitivt militært materiell, en passus som tilsier at ved et eventuelt videresalg skal det norske forsvar være med og godkjenne det. Det hadde vært en enkel sak.

Bård Vegar Solhjell (SV): Det bringar meg – om eg får lov – til eit kort, lite siste spørsmål: Var det, slik som du oppfatta det, ein kultur innarbeidd i systemet i den seksjonen du jobba i, og i signala de fekk ovanfrå, at det suverent viktigaste var å få selt desse båtane og gjere det som vart kravd for å få det til?

Bjørn Stavrum: Så lenge vi holdt oss innenfor det regelverket som både UD, Nærings- og handelsdepartementet og FD hadde lagt til grunn for oss, var det det overordnede. I 2012 solgte seksjon for avhending og salg materiell for 250 mill. kr, som kom inn i driftsbudsjettet til FLO.

Bård Vegar Solhjell (SV): Takk skal du ha.

Møtelederen: Da er det Miljøpartiet De Grønne og Rasmus Hansson – vær så god.

Rasmus Hansson (MDG): Takk, leder.

Bare for å oppsummere, for det har vært mange detalj-spørsmål. Med de konsultasjonene, bekreftelsene og klar-signalene dere fikk i FLO fra SAS og UD, på hvilke punkter mener du at eksisterende regelverk og rutiner er brutt i denne saken?

Bjørn Stavrum: Der vet jeg faktisk ikke hva jeg skal svare deg, fordi jeg føler at Utenriksdepartementet klart og tydelig har jobbet etter det regelverket som ligger til grunn i dag. De har foretatt en vurdering av et fartøy basert på opplysninger som de har fått av oss, og vi har aldri lagt skjul på hva slags type fartøy som selges.

Men det som man kanskje kan sette spørsmålsteget ved, er jo det som klart og tydelig har kommet fram i pressen den siste tiden, nemlig at det kanskje burde ligge noen flere bindinger i forhold til inngåelse av kontrakter.

Rasmus Hansson (MDG): Det skjønner jeg, og det er jo det som deler av diskusjonen her går på, altså om problemet er regelverket eller praktiseringen. Så bare for å snu på spørsmålet, for å være helt sikker: Mener du at denne prosessen faktisk har vært i samsvar med eksisterende regler og føringer?

Bjørn Stavrum: Ja.

Møtelederen: Da går vi over til den oppsummerende runden. Det er 15 minutter igjen, og først er det sakens ordfører, Helge Thorheim.

Helge Thorheim (FrP): Takk. Du har nevnt, Stavrum, noen ganger dette med at man har tjent inn så mye penger, og at det gikk til dette området dere jobbet innenfor.

Det kan være fristende å spørre: Var dette med inntjening en driver når dere skulle selge disse båtene? Var det en «pushing» for å få dem solgt for å tjene inn mye penger til systemet?

Bjørn Stavrum: Jeg kan ikke være annet enn ærlig med deg og si at det var nok det. Det var en pådriver. Det var viktig å få solgt mest mulig materiell til den høyeste prisen vi kunne få.

Helge Thorheim (FrP): Kan det da være at den pådriverkraften kan ha vært så sterk – nå bare tenker jeg litt hypotetisk her – at man kanskje så litt gjennom fingrene med å følge regelverket?

Bjørn Stavrum: Slik jeg kjenner arbeidsmetodikken i seksjon for avhending og salg, tviler jeg sterkt på det.

Helge Thorheim (FrP): Jeg har ett spørsmål til, leder, om jeg kan?

Møtelederen: Da gjør du det nå.

Helge Thorheim (FrP): Du nevnte disse møtene med FLO Stab, der det også var en betydelig andel andre del-takere. Ble det skrevet referater? Og i så fall, hvis det ble skrevet referater fra disse møtene, har du også sett de referatene? Kom de også ned til deg, slik at du så på hvilken måte disse sakene ble diskutert, som du hadde gitt innspill til?

Bjørn Stavrum: Jeg har aldri sett de referatene. De kom aldri ned til meg som saksbehandler. Hvis det er noen som har fått dem, er det sjef for seksjon for avhending og salg.

Helge Thorheim (FrP): Så det måtte ha vært muntlig du fikk overbragt beskjednen?

Bjørn Stavrum: Ja.

Møtelederen: Så er det Jette F. Christensen.

Jette F. Christensen (A): Takk, leder. Stavrum, du sier at du føler deg lurt. Til den uttalelsen har jeg noen korte oppfølgingsspørsmål: Hvem har lurt deg? Hvordan var det mulig å lure deg? Og hva gjorde du – altså ikke Bjørn Stavrum – som saksbehandler i Forsvarets Logistikkorganisasjon da du oppdaget at du var lurt?

Bjørn Stavrum: Jeg følte at den jobben som ble gjort i forkant ved at man skrev en intensjonsavtale om salg av fartøyene, man fikk en kunde på banen og nødvendige papirer ble skrevet ut, så visste ikke jeg om det på det tidspunktet før jeg hadde gått av med pensjon, 30. juni 2014 – jeg må tenke meg om her. Dette er ting som jeg har fått servert via pressen. Det var helt nytt for meg da, og det var det siste jeg hadde trodd fordi, som jeg har nevnt tidligere, Norsk Megling & Auksjon AS har opptrådt meget ryddig og gjort en fantastisk jobb for Forsvaret med å selge fartøyene og skaffe penger inn til Forsvaret for materiell som sannsynligvis hadde blitt skrapet.

Jette F. Christensen (A): Men hvem har lurt deg?

Bjørn Stavrum: Jeg føler meg lurt i forhold til den prisen som ble oppnådd for fartøyene, fordi det var ingen ting som tilsa når man inngikk en sårn avtale, at man skulle oppnå de summene. Det ble aldri nevnt, og hvis man tar utgangspunkt i hva søsterskipet ble solgt for, så jeg for meg at det kunne kanskje være 100 000 euro, eller noe sånt, som man ville sitte igjen med som provisjon, og ikke de beløpene som man opererer med i pressen. Jeg har ikke noe annet enn pressens informasjon om det.

Møtelederen: Hans Fredrik Grøvan.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Takk. Du sa som svar på et tidligere spørsmål her at i saken som gjaldt bl.a. «Titran», så ble boka fulgt, hvis jeg oppfattet deg rett.

Hvem andre er det som, i tillegg til deg selv, må ses på som ansvarlig for de vurderinger og de beslutninger som ble gjort i den saken, etter din oppfatning?

Bjørn Stavrum: Når det gjelder salget av «Titan», var det seksjon for avhending og salg som var informert om det som foregikk, og var vel innforstått med det.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Men var det også da vurderinger som ble delt fra nivået over, altså fra ledelsen i FLO?

Bjørn Stavrum: Ledelsen i FLO Stab har gjentatte ganger fått tilbakemeldinger om at vi hadde kjøpere til fartøyet, og at i enkelte tilfeller ble det kansellert, og i andre – som i dette tilfellet når man ønsket å selge det videre til Omak, så var de informert om det.

Hans Fredrik Grøvan (KrF): Så hvis de hadde oppfattet at noen av de vurderingene og beslutningene som lå til grunn for prosessen her, ikke var i samsvar med boka, kunne de ha stoppet prosessen og grepet inn? Er det sånn å forstå?

Bjørn Stavrum: Korrekt.

Møtelederen: Da er det Erik Skutle.

Erik Skutle (H): Takk for det. Jeg har et par korte spørsmål. Først, for å være helt eksplisitt: Antydte du at Norsk Megling & Auksjon AS har unndratt et betydelig beløp fra Forsvaret?

Bjørn Stavrum: Det er vanskelig å svare på.

Erik Skutle (H): Det må være enkelt å svare på – om du antydte det, eller ikke? Om det har skjedd, er jo en helt annen sak.

Bjørn Stavrum: Det du spør meg om, den summen som det viste seg at man til slutt fikk for fartøyet, er jo jeg i etterkant blitt kjent med via pressen. Og jeg vet at det også har vært mellommeglere inne i bildet her, så i utgangspunktet vet ikke jeg hva Norsk Megling & Auksjon AS sitter igjen med.

Erik Skutle (H): Jeg tror jeg skjønner.

Et litt annet tema: Oppfattet du på noe tidspunkt at politisk ledelse, enten Utenriksdepartementet eller Forsvarsdepartementet, har gitt noen oppmerksomhet til at avhending av gammelt materiell skulle skje på en ordentlig måte? Eller var politisk ledelse ikke involvert?

Bjørn Stavrum: Som sagt, vi hadde de rutinene som lå der, hvor de overordnede rutinene ligger i normalinstruksjonen som er utferdiget av Nærings- og handelsdepartementet. Utover det hadde vi rutiner som var nedfelt av seksjon for avhending og salg, om hvordan prosessene skulle foregå fra vi fikk en avhendingsordre, til vi tok en

beslutning om hvorvidt fartøyet skulle selges eller avhendes.

Erik Skutle (H): Jeg oppfatter ikke det som et svar på spørsmålet. Var noen gang politisk ledelse i Forsvarsdepartementet eller i Utenriksdepartementet på banen for å forsikre seg om at dette ble gjort på en ordentlig måte?

Bjørn Stavrum: På mitt nivå hvor jeg sitter som saksbehandler, kan jeg ikke svare deg på det. Det spørsmålet må du rette til seksjon for avhending og salg.

Erik Skutle (H): Jeg skjønner.

Et siste kort spørsmål: Med det nye regelverket – én gang militært, alltid militært – er det riktig forstått at denne saken antakeligvis ville vært unngått hvis det regelverket hadde vært på plass tidligere?

Bjørn Stavrum: Ja, da setter dere begrensninger på salg av materiellet. Men man må også være klar over at ved å legge en så kraftig begrensning på salg av materiell innebærer det at det vanskeliggjør salg av materiell i framtiden.

Erik Skutle (H): Jeg har et kort spørsmål til.

Møtelederen: Ja, vær så god Skutle.

Erik Skutle (H): Du nevner at det var en uro hos deg som ble delt med andre i din avdeling i forbindelse med at båtene skulle kanskje – trodde man – til Nigeria. Det var vel hele tiden på det rene at disse båtene skulle patruljere i ECOWAS-området. Hva var det som gjorde at det var en uro?

Bjørn Stavrum: Uroen var som sagt at vi visste at selskapet hadde kontorer i Nigeria og av den grunn at vi kanskje så for oss at fartøyene på sikt – ikke akkurat da, men kanskje på sikt – ville havne i Nigeria permanent, kanskje på nigeriansk flagg. Det var det vi var engstelige for.

Erik Skutle (H): Men det ble ikke gjort noen ytterligere undersøkelser etter den uroen for å avkrefte uroen?

Bjørn Stavrum: Nei.

Møtelederen: Abid Q. Raja, vær så god.

Abid Q. Raja (V): Vedrørende besøket på Haakonvern 4. mai 2012: Du var vert for besøket og viste MTB-ene til Romeo Itima, som er krigsherren Tompolos flåtesjef, og Patrick Ziakede, som er sjefen for det nigerianske kystverket og presidentens maritime rådgiver. Kan du fortelle oss hvem som var orientert om dette besøket i Forsvarsdepartementet, Utenriksdepartementet og/eller Forsvarsstaben?

Bjørn Stavrum: Sjef seksjon for avhending og salg var informert om dette møtet. Det var en pågående disku-

sjon i avdelingen, og jeg antar at min sjef også brakte det videre opp i systemet, for det var veldig mange ulike interessenter som ønsket å se fartøyene. Spørsmålet vårt var: Skal vi slippe dem inn på Haakonssvern, eller skal vi la dem stå utenfor? De var tross alt potensielle kunder inntil vi kunne avvise dem med bakgrunn i eventuelt hvor reelle de var med tanke på om de var interessert i å handle med fartøyene eller ikke.

Abid Q. Raja (V): Så din sjef og oppover i systemet – og så du SAS?

Bjørn Stavrum: Jeg sa at sjef for seksjon for avhending og salg var informert, og det ble aldri stilt noen spørsmål vedrørende den saken da man søkte Haakonssvern om adgangskontroll.

Abid Q. Raja (V): Selv om det var krigsherrene som skulle komme og se på osv., og man visste at det skulle til et land som det egentlig ikke burde til osv., er det greit å vise det fram, selv om de egentlig ikke har rett til å kjøpe det?

Bjørn Stavrum: Korrekt, vi hadde russere inne, vi hadde mange ulike kjøpere inne på Haakonssvern for å kikke, og det var mange som ble avslått. Men vi var enige om på avdelingen at vi i utgangspunktet ikke kunne si nei til potensielle kjøpere, selv om de kom fra land som kanskje var litt suspekte, men som vi visste ville bli avslått hvis vi vurderte dem opp mot regelverket til UD.

Abid Q. Raja (V): Var dere klar over det, eller var alle oppover i systemet klar over det – dette var det full åpenhet om?

Bjørn Stavrum: I hvert fall i min avdeling var det det, og jeg regner med at min sjef har informert opp til FLO Stab, og at i de møtene har de ulike departementene fått beskjed om hva som foregikk.

Abid Q. Raja (V): Et spørsmål: Du startet dagen med å si – det var en av de første setningene – at Forsvaret hadde sittet i den forrige høringen og skyldt på en utro tjener. Jeg regner med at du mener at skylden for dette ikke er din alene, og at disse fartøyene har havnet i hender som de ikke skulle havnet i. Men vi sliter fremdeles med å få tak i hvilke andre personers skyld dette skal være. Vil du bringe oss litt nærmere, sånn at vi forstår hvilke andre personer enn deg som har ansvaret for dette?

Bjørn Stavrum: Som sagt, jeg er en saksbehandler som har tilrettelagt de nødvendige papirer og dokumenter for å iverksette et salg. Det er min sjef og eventuelt sjefer over ham som tar den endelige beslutningen om hvorvidt fartøyene skal selges eller ikke. Det er ikke jeg. Jeg har ingen fullmakter til å skrive på ett eneste papir som omhandler salg av fartøyer. Jeg kan tilrettelegge dem,

jeg kan skrive dem ferdige, men jeg har ingen fullmakter og anledning til å skrive under på noen som helst av papirene.

Abid Q. Raja (V): Er det rett forstått at fra toppen og nedover, helt ned til deg, har greia vært bare å få disse ut, bli kvitt dem uansett hvem som kjøper – vi vil bare bli kvitt dem?

Bjørn Stavrum: Når det gjelder å bli kvitt dem, skal jeg være enig med deg i det du sier, men ikke til enhver pris. Innenfor det gjeldende regelverket vi jobbet etter – eksportdirektivet – ligger det visse føringer for hvilket land som kan motta fartøyene.

Abid Q. Raja (V): Vet du om noen statssekretærer var orientert om at disse nigerianske besøkende kom til Haakonssvern?

Bjørn Stavrum: Nei, det kjenner jeg ikke til.

Møtelederen: Da er det Gunvor Eldegard.

Gunvor Eldegard (A): Eg lurar litt på det med Haakonssvern og besøket der. Når ein ser at flåtesjefen til krigsherren Tompolo har vore der, er det litt alvorleg. Når du seier at du eigentleg har vore bekymra på grunn av at CAS Global har eit kontor i Nigeria, var det ingen som kopla bekymringa mot besøket på Haakonssvern? Eller er det slik at eigentleg forstod ein at det kom til å skje, men så lenge UD hadde sagt at det var britisk flagg og britiske reglar, lét ein det gå?

Bjørn Stavrum: Vi var ikke klar over at det var den nigerianske krigsherren han representerte da han var på Haakonssvern. Det var en nigeriansk kjøper, det var det det var snakk om. På det tidspunktet – hvis jeg ikke husker feil – var ikke CAS Global til stede. Det er mulig jeg husker feil, for det var ikke alltid det var jeg som var på Haakonssvern og hadde visning, for jeg var opptatt med andre ting.

Gunvor Eldegard (A): Men representantar frå CAS Global var heilt klart til stades 4. mai 2012?

Bjørn Stavrum: Ja.

Gunvor Eldegard (A): Og representantar frå FLO og frå Horten Skipsreparasjonar var på same møte?

Bjørn Stavrum: Da refererer du til et møte i mai 2012, som du sier.

Men som sagt var vi ikke klar over at han representerte Nigeria og nigerianske styresmakter. Vi så på ham som en mulig del av det kontoret som CAS Global hadde i Nigeria. Vi så ikke den koblingen.

Gunvor Eldegard (A): Men likevel har du sagt du var bekymra på grunn av at dei hadde kontor i Nige-

ria og så visste du om dette besøket. Vart ikkje det kopla?

Bjørn Stavrum: Nei, dessverre gjorde vi ikke det.

Møtelederen: Per Olaf Lundteigen, vær så god.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Takk skal du ha.

Du sa at overordnede solgte båtene i henhold til regelverket, slik du har forstått det. Så sa du videre at det kanskje er behov for mer bindinger ved inngåelse av kontrakt, og videre at regelverket også burde inneholde passuser om videresalg fra selskapene.

Du har jo her hele tida beskrevet at med den informasjonen om kontor i Nigeria hadde en i bakhodet at en var redd for at de kunne ende der. Tok du opp disse tingene med din overordnede sjef, altså om mer binding ved inngåelse av kontrakter og om det ikke var behov for et regelverk for videresalg av selskapene?

Bjørn Stavrum: Nei, det ble aldri gjort.

Per Olaf Lundteigen (Sp): Takk.

Møtelederen: Bård Vegar Solhjell, vær så god.

Bård Vegar Solhjell (SV): Eg går litt tilbake igjen til det fleire har spurt om: Opplevde du det sånn at det var – kva skal eg seie – incitament eller ei klar oppfordring om viktigheita av å få selt desse båtene? Så oppfatta eg at du sa at dette måtte skje innanfor regelverket, men kan det ha vore sånn at ein kanskje gjorde bakgrunns-sjekken litt mindre nøye, at ein underbevisst la litt mindre vekt på nokre sider av det fordi viktigheita av salet var så stor? Når eg spør, er det ikkje egentleg berre deg som person – men var kulturen litt sånn? Trur du det kan vere noko i det?

Bjørn Stavrum: Du har nok noe rett i det du sier, for så lenge vi holdt oss innenfor regelverket, var det om å gjøre å selge og bli kvitt materiellet fortest mulig.

Bård Vegar Solhjell (SV): Kan eg berre spørje deg om dette kan ha gått oppover og vore ein del av kulturen i departementet òg. Eg skal berre kort lese opp noko frå ei publisert sak, med ei e-postutveksling. I samband med salet av dei seks MTB-ane er det ein person i Forsvarsdepartementet som sender ein e-post oppover i systemet, der det står:

«Tro det eller ei, i går kom det inn 22,2 mill. kroner på konto fra CAS Global, som første betaling for Hauk-klasse MTB'ene.»

Så står det nokre punkt til, og så vidare:

«Kjøper vil på et senere tidspunkt transportere fartøyene til Horten Skipsreparasjoner, hvor de vil bli bygd om. Denne ombyggingen har medført at UD har godkjent salget, noe som er spesielt ift tidligere praksis.»

Så svarar då den overordna personen:

«Du må gratulere de to utrettelige herrene så mye. Sånne folk trenger Forsvaret!!»

Og vidare:

«Det får'n si. Vi bør kanskje ikke feire, eller flagge i media, før alle pengene er kommet inn?»

Når eg tek opp dette, er det fordi det kan gje inntrykk av at det i Forsvarsdepartementet var ei veldig vektlegging av å få selt dei. Er det di opplevning, at det òg i departementet var det?

Bjørn Stavrum: Ja, det er det, for det var om å gjøre å kvitte seg med materiellet fortest mulig og til en best mulig penge, men innenfor regelverket, som jeg sier, så langt vi kunne klare.

Bård Vegar Solhjell (SV): Takk skal du ha.

Møtelederen: Da er vi ved veis ende i spørningen – om forlatelse, Rasmus Hansson, vær så god.

Rasmus Hansson (MDG): Takk, leder. Jeg skal til gjengjeld være kort.

For det første: Er det riktig oppfattet at dere ble gitt klar beskjed fra UD om at ansvaret sluttet så snart det var inngått en kontrakt med en kjøper i Storbritannia?

Bjørn Stavrum: Ja.

Rasmus Hansson (MDG): Neste spørsmål er: Har du i din jobb med sånne spørsmål aldri opplevd den problemstillingen rundt videresalg av materiell?

Bjørn Stavrum: Nei. I den perioden jeg har tjenestegjort ved avdelingen, fra høsten 2008, er det blitt solgt 46 fartøyer i Sjøforsvaret, og det har aldri vært reist et spørsmål om videresalg.

Rasmus Hansson (MDG): Hva synes du om det?

Bjørn Stavrum: I etterpåklokskapens lys har ikke det vært heldig.

Rasmus Hansson (MDG): Ser du for deg at det er mulig å ha kontroll på videresalg? Det kan jo være i ett ledd, men man kan også se for seg at det er i flere ledd. Når dere ikke har diskutert det, kan du kanskje ikke svare så godt på det, men hva er din refleksjon om muligheten til i realiteten å kontrollere videresalg av materiell som er solgt – fiks ferdig – til en kjøper?

Bjørn Stavrum: Hvis man bruker CAS Global som et eksempel, bare for å ta det: Hvis vi skulle klart å stoppe det salget, måtte man jo ha laget et system her i Norge, i Forsvaret, som klarer å fange opp at CAS Global videreselger fartøyene. Da må det faktisk være en dialog mellom kanskje tollmyndighetene eller eksportmyndighetene borte i England og kanskje eksportmyndighetene her i Norge. Det burde ikke være noe problem å få til det.

Rasmus Hansson (MDG): Takk.

Møtelederen: Da er vi ferdig med spørrerunden. Da skal du også få anledning til å oppsummere, hvis du ønsker det, og si flere ting. Men før du gjør det, vil jeg si at denne komiteens problem er at vi hører nøye på hva du sier. Du har vært i den rollen du har vært i.

Men faktum er altså at de båtene som ble eksportert, nå er i militær tjeneste i Nigeria – bevæpnet. Til tross for at de var såkalt demilitarisert i Norge, var det tydeligvis lett å bevæpne dem på nytt. De går der nede i denne tjenesten. Hva er det som har sviktet da, Stavrum? Hvor ligger svikten? For det er en åpenbar svikt – dette er et faktum. Hva er det som er grunnen til at båtene er der nede, i strid med norsk lov og norske regler? Hvem har – etter ditt skjønn – ansvaret for det? Og hvorfor så dere ikke at dette selskapet i Storbritannia var et postkasseselskap på en campingplass utenfor London? Hvorfor oppdaget dere ikke det som man kan oppdage ved et søk? Hvorfor gjør dere ikke det? Utenriksdepartementet kommer til å si til oss at det er Forsvarets ansvar å sjekke ut kjøper, mens dere sier at dere gjør det Utenriksdepartementet gjør. Hva er sammenhengen og logikken i alt dette?

Bjørn Stavrum: Jeg skal prøve i korte trekk å svare deg på det du spør om. Når det gjelder den jobben vi gjør med å kartlegge en kunde, er det ikke bare jeg som saksbehandler som har vært inne i bildet. Det er flere saksbehandlere som har vært inne, for at man skal få et bredest mulig bilde av kunden. At vi ikke har klart å oppdage det, er bare å beklage. Det...

Møtelederen: Nigerianerne var på Haakonssvern, og dere skjønnte ingenting?

Bjørn Stavrum: Du kan godt si at vi ikke skjønnte noe, men jeg mener at vi har flagget det klart og tydelig. Vi kommuniserer det videre inn til Utenriksdepartementet, og vi får stadig det samme svaret tilbake, at så lenge fartøyene selges til engelsk kunde, underlagt engelsk jurisdiksjon og engelsk flaggstat, så er det engelske eksportmyndigheters ansvar eventuelt å stoppe et videresalg. Det er den primære grunnen til at fartøyene havnet der de er, slik jeg ser det.

Møtelederen: Dette må oversettes til norsk. Er dette en bevisst manipulasjon av regelverket for å få solgt båtene?

Bjørn Stavrum: Ut fra mitt ståsted som saksbehandler er det ikke det.

Møtelederen: Da kommer vi ikke lenger med dette. Da takker vi for dette, så langt.

Hvis du ønsker å si noe mer før vi slutter, har du anledning til det nå.

Bjørn Stavrum: Jeg har ikke noen ytterligere kommentarer.

Møtelederen: Da er det slik at et av komiteens medlemmer har bedt om mulighet for å lukke møtet. I henhold til Stortingets reglement må da komiteen holde et møte. Det foreslår jeg at vi holder her i dette rommet, slik at det kan gå ganske raskt for seg. Vi har forberedt det at lyd og bilder og alt skal gå ut herfra. De som ikke er medlem av komiteen, må forlate rommet.

Så kommer vi eventuelt tilbake til deg, Stavrum, hvis vi trenger lukking på det spørsmålet som er reist her.

Høringen ble avbrutt kl. 15.09.
